

Evenimentul religios între mediatizare și desacralizare: Moaștele Sfântului Andrei în România (octombrie 2011)

Diac. Gheorghe ANGHEL

Universitatea din București, Facultatea de Jurnalism și Științele Comunicării
University of Bucharest, Faculty of Journalism and Communication Sciences
Personal e-mail: gheorghe_angel_gh@yahoo.com

Religious event between journalistic act and desacralisation: The relics of St. Andrew in Romania (Octobre 2011)

The research underlines the fact that in most of the cases the secular press promotes the religious events insisting on the commercial aspects, which are tangential related to the event. Also, the main features of the event, the religious and ritualic characteristics are presented as secondary by the secular press. Analysing the media event of the pilgrimage with the relics of St. Apostle Andrew in Romania (Octobre 2011), the article demonstrates that the secular press of our country presented the event focusing especially on the mundane aspect (secondary) to the detriment of the spiritual one (principal) desacralizing the manifestations this way. The research shows that 81% of the surveyed articles are focused on the commercial aspects and only 19% presented the activities in an objective and responsible way, paying attention to the main core of the media event, namely the religious aspects.

Keywords: relics, desacralisation, pilgrimage, journalism, responsibility

În perioada 24 – 31 octombrie 2011 au fost aduse, pentru a doua oară în România și pentru prima oară la București, moaștele Sfântului Apostol Andrei, Ocrotitorul României. Poporul român, 85,9% ortodox¹, a reacționat prompt și a venit în număr *istoric de mare* să aducă cinstire celui care a propovăduit primul Evanghelia lui Hristos pe teritoriul României. La fel de prompt a reacționat și presa de factură laică din țara noastră care a prezentat evenimentul în detaliu, însă mediatizarea s-a axat mai mult pe cotidian și banal, decât pe esența religioasă a evenimentelor. Manifestările, amplu mediatizate, s-au înscris în categoria evenimentelor extraordinare (media events²) care *evadează* din cotidian și pe care mass media le prezintă în amănunt, tocmai datorită proceselor de mobilizare socială pe care le declanșează. Evenimentul a cuprins mai multe manifestări religioase, însă trebuie subliniate câteva aspecte importante:

- moaștele Sfântului Andrei au fost purtate în procesiune pe șantierul viitoarei Catedrale a Mântuirii Neamului (edificiu care a stârnit

mută vâlvă în presa națională și internațională) și în tradiționala procesiune organizată de Biserica Ortodoxă Română în fiecare an de sărbătoarea Sfântului Dimitrie, intitulată *Calea Sfinților*;

- la pelerinajul de pe Dealul Patriarhiei au participat un număr mai mare de credincioși față de ceilalți ani datorită prezenței moaștelor Sfântului Apostol Andrei³;
- capul Sfântului Andrei a fost purtat în procesiune la Sibiu⁴ și Alba Iulia, cu ocazia canonizării Mitropoliților Andrei Șaguna și Simion Ștefan;
- la manifestări au participat personalități politice (președintele țării, primul ministru și numeroși parlamentari), personalități bisericești (Patriarhul României, Patriarhul Alexandriei, ierarhi din țară și străinătate), dar și mii de credincioși.

Site-ul oficial de știri al Patriarhiei Române i-a conferit acestui eveniment o rubrică specială în care au

fost postate toate informațiile legate de manifestările desfășurate;

Evenimentul a fost transmis live de numeroase televiziuni, posturi de radio, agenții de știri etc.

Cercetarea aduce în discuție modul în care presa laică mediatizează evenimentele religioase, de cele mai multe ori insistând asupra aspectelor comerciale care au legătură indirect cu evenimentul, în timp ce aspectele ritualice, sacre sunt lăsate, de cele mai multe ori, în plan secund. În ceea ce privește pelerinajul cu moaștele Sfântului Andrei în România, din anul 2011, presa laică a prezentat acest eveniment reliefând, în speță, momentele mundane ale pelerinajului, insistându-se nu asupra ritualului și spiritualității, ci asupra comercialului, tinzând astfel spre o desacralizare mediatică a acestor manifestări. Chiar dacă prin prezentarea jurnalistică ușor tendențioasă evenimentul nu a pierdut din sacralitate, totuși imaginea per ansamblu a manifestărilor a suferit o desacralizare la nivelul memorie colective a poporului român.

Astfel, făcând referire la eveniment, Prima TV⁵ relatează: „Din peisaj n-au lipsit nici cerșetorii și nici comercianții cu amănuntul”. Din aceeași știre aflăm că „unii credincioși s-au luat la ceartă chiar în curtea Patriarhiei”⁶, iar pentru alții „statul la coadă a fost mai mult un motiv de distracție”⁷, precum și faptul că nu numai credincioșii prezenți la manifestări trebuie să suporte aglomerația, ci și șoferii care circulă pe străzile din zona Patriarhiei. Tot același post de televiziune a difuzat o știre, în data de 28 octombrie 2011, intitulată „Pelerinajul cerșetorilor” în care au fost surprinse, în special, aspectele de cancan și fapt divers: un hoț deghizat în straie preoțești, cerșetori care intonează cântări religioase, un domn care stătea la rând să se închine la moaștele sfântului și fuma o țigară etc.⁸. În acest sens este grăitor și un alt reportaj realizat pe Dealul Patriarhiei intitulat „Tristul pelerinaj”, din care aflăm că „mii de pelerini s-au înghionțit la oala cu sarmale, au încercat să se bage în față la racla cu moaște sau au spart semnițe chiar la coada sfântă”⁹. Din această știre reiese că evenimentul nu este altceva decât un spectacol trist în care actorii principali – pelerinii - se înghionțesc la mâncare gratis și, nici mai mult nici mai puțin, coada este „sfântă”. Modul relatării bagatelizează evenimentul plin de încărcătură spirituală, iar informațiile religioase din cadrul știrii fie sunt infime, fie lipsesc cu desăvârșire.

Acest caz de mediatizare tendențioasă nu este unul izolat, deoarece aflăm de la alt post de televiziune faptul că atunci „când vine vorba de bani, credincioșii uită și de Dumnezeu”¹⁰, pentru că „un așa-zis călugăr a fost surprins de măicuțele de la Patriarhie în timp ce fura icoane și cruciulițe de pe o masă” a relatat Antena 1¹¹. De asemenea, „zoriți într-una de cei zece oameni de ordine ai Patriarhiei, pelerinii abia apucau să fie miruiți, să sărute raclele și icoana, să se închine”, evidențiază Mediafax¹².

Într-un reportaj *Gândul*, prezentând evenimentul procesiunii organizată pe amplasamentul viitoarei Catedrale a Mântuirii Neamului, se menționează că pelerinajul a fost condus „de capul BOR, Preafericitul Daniel, care a sosit în Dealul Arsenalului într-o limuzină de lux”¹³, căutând astfel să sublinieze faptul divers și nicidecum partea ritualică-spirituală a evenimentului. Un alt articol din presa laică insistă pe coada formată pe Dealul Patriarhiei și pe faptul că „zona s-a umplut deja de comercianți de flori”, și prezintă, totodată, un aspect care nu are nicio legătură cu evenimentele, dar care are priză la public, referitor la salariile mici ale muncitorilor de pe șantierul Catedralei Mântuirii Neamului. Astfel aflăm că „muncitorii care lucrează la mărețul edificiu susțin că, deși sunt plătiți prost, cu 1.400 de lei lunar, vor termina construcția înainte de termen”¹⁴.

În data de 30 octombrie 2011, *Jurnalul Național* a publicat o știre în care este prezentat doar aspectul mundan al evenimentului. Informațiile mediatizate arată că *Politia Locală a Municipiului București* „a dat 252 de sancțiuni contravenționale, a aplanat 11 scandaluri, a reținut șapte hoți și doi călugări falși în timpul acțiunilor derulate în zona Dealului Patriarhiei, în perioada manifestărilor religioase organizate cu ocazia Sfântului Dimitrie cel Nou”¹⁵.

Totodată, presa laică s-a axat și pe actorii politici prezenți la eveniment, astfel un titlu din *Adevărul* subliniază: „Politicienii s-au înghesuit la canonizarea lui Andrei Șaguna”¹⁶. *Mediafax* insistă asupra imaginii Președintelui României de atunci, Traian Băsescu, în acest sens două titluri sunt sugestive: „Președintele Băsescu, la canonizarea Mitropolitului Andrei Șaguna: El a înțeles că școala, educația, cultura sunt elementele de perenitate ale unui popor” și „Imaginea anului în România: Traian Băsescu înconjurat de fețe bisericești. Cum a fost realizată și de ce a răsădit președintele”¹⁷; *Antena 3* l-a avut în centru tot pe Președintele Băsescu: „De la Andrei Șaguna ne-a rămas gândirea că unirea poporului se face prin cultură și educație”, pe când *TVR* a preluat afirmația lui Vadim Tudor care acuza politizarea ceremoniei. „S-a vorbit mai mult despre Traian Băsescu, decât despre Sfântul Ierarh Andrei Șaguna”¹⁸, a spus Corneliu Vadim Tudor pentru *TVR 1*.

În cadrul cercetării au fost monitorizate o agenție de știri, mai multe cotidiene și televiziuni, după cum urmează: *Gândul*, *Jurnalul Național*, *Adevărul*, *România Liberă*, *Mediafax*, *Click*, *Prima TV*, *Antena 1*, *România TV*, *TVR 1*, *Antena 3*. Analiza a cuprins articolele publicate în perioada 15 – 31 octombrie 2011, în măsura în care acestea au putut fi regăsite în arhiva digitală a publicațiilor și televiziunilor selectate pentru analiză. Corpusul a cuprins 43 de articole, iar metoda folosită în această cercetare a fost analiza de conținut. Din articolele care au alcătuit corpusul, în urma analizei s-a constatat faptul că 10 articole au fost axate pe actorii politici, 25 au avut în vedere comercialul, faptul divers,

Sfântul Andrei

Sursă foto: <https://prgabriel.files.wordpress.com/2008/11/sf-andrei-1-800.gif>

cancan-ului, iar 8 au prezentat evenimentul într-un mod obiectiv fără relatări tendențioase.

În concluzie, cercetarea evidențiază faptul că aducerea moaștelor Sfântului Andrei pentru a doua oară în România a fost un media event ce a stârnit un interes crescut în rândul societății românești, evenimentul fiind mediatizat atât de presa de factură laică, cât și de cea religioasă. Însă, abordarea jurnalistică a mass media profană s-a axat aproape în totalitate pe latura comercială a evenimentului, minimalizând astfel manifestările ritualice, ceea ce a dus la o desacralizare mediatică a acestui eveniment. În acest sens, mass media nu a făcut altceva decât să transmită un mesaj ușor trunchiat celor care au participat indirect la eveniment prin canalele de comunicare în masă. Astfel, prin generalizarea unor întâmplări izolate și singulare au fost generate clișee care au fost asociate cu evenimentul: îmbulzeala la mâncarea oferită gratuit, certurile pentru întâietate la rândul de la sîntele moaște, comportamentul neadecvat al pelerinilor, escrocheriile obținute cu ajutorul deghizării

în clerici, prezența cerșetorilor, etc. Această abordare jurnalistică ușor tendențioasă conturează în mentalul colectiv o imagine denaturată a Bisericii prin asocierea instituției ecleziale cu acest tip de clișee. Astfel, o consecință a desacralizării mediatică a unui astfel de eveniment este și degradarea imaginii instituției care a organizat evenimentul.

Note:

1. *Recensamant, rezultate preliminare: 85,9% dintre romani sunt de religie ortodoxă*, Stiri PRO TV, secțiunea Social, articol publicat la 24 august 2014, disponibil la adresa <http://stirileprotv.ro/stiri/social/recensamant-rezultate-preliminare-85-9-dintre-romani-sunt-de-religie-ortodoxa.html>, accesat în data de 22 iunie 2016.

2. A se vedea: Mihai Coman, *Mass media, mit și ritual. O perspectivă antropologică*, Iași, Editura Polirom, 2003; Elihu Katz și Daniel Dayan, *Media events: The Live Broadcasting*

of History, Cambridge Massachusetts, Harvard University Press, 1994; Elihu Katz, *Media Events: The Sense of Occasion*, articol disponibil la adresa web http://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1271&context=asc_papers, accesat la 18 mai 2015.

3. Cf. *Cel mai mare pelerinaj din sud-estul Europei. Peste 1 milion de ortodocsi, pe Dealul Patriarhiei*, în Știrile PRO TV, prezentator Andreea Esca, video disponibil la adresa <http://stirileprotv.ro/video/cel-mai-mare-pelerinaj-din-sud-estul-europei-pest-1-milion-de-ortodocsi-pe-dealul-patriarhiei/60523705>, accesat la 13 iunie 2012.

4. Diana Stancovici, *CANONIZAREA LUI ANDREI ȘAGUNA: La slujbă au fost prezenți 10.000 de credincioși, Bănescu și Ponta*, în *Gândul* (ediția online din 29 octombrie 2011), articol disponibil la adresa web: <http://www.gandul.info/stiri/canonizarea-lui-andrei-saguna-la-slujba-au-fost-prezenti-10-000-de-credinciosi-basescu-si-ponta-8915330>, accesat la 16 martie 2016.

5. *Rugăciuni și afaceri*, Știri PRIMA TV (25 octombrie 2016), video disponibil la adresa web: <http://www.primatv.ro/stiri-focus/rugaciuni-si-afaceri.html>, accesat la 18 iunie 2012.

6. *Ibidem*.

7. *Ibidem*.

8. *Pelerinajul cerșetorilor*, Știri PRIMA TV (28 octombrie 2011), video disponibil la adresa web: <http://www.primatv.ro/stiri-focus/pelerinajul-cersetorilor.html>, accesat la 20 martie 2016.

9. *Tristul Pelerinaj [The sad pilgrimage]*, știri PRIMA TV, video disponibil la adresa web: <http://www.primatv.ro/stiri-focus/tristul-pelerinaj.html>, accesat la 15 martie 2016.

10. *Un cerșetor deghizat în călugăr a fost prins în timp ce subtiliza icoane și cruciulițe*, Știri Antena 3 (27 octombrie 2011), video disponibil la adresa web: <http://www.antena3.ro/romania/bucuresti-un-cersetor-deghizat-in-calugar-a-fost-prins-in-timp-ce-subtiliza-icoane-si-cruculite-141610.html>, accesat la 12 iunie 2012.

11. *Ibidem*

12. Ovidiu Vanghele, *De Sfântul Dimitrie, românii și-au sfințit banii, portofelele, brațările sau buletinele*, articol postat pe site-ul Agenției de știri Mediafax, disponibil la adresa web: <http://www.mediafax.ro/main-story/de-sfantul-dimitrie-romanii-si-au-sfintit-banii-portofelele-bratarile-sau-buletinele-8905123>, accesat la 20 martie 2016.

13. *Cum au ajuns MOAȘTELE SFÂNTULUI ANDREI în România. Biserica Ortodoxă, demonstrație de forță fără precedent*, în: *Gândul* (ediția online din 24 octombrie 2011), articol disponibil la adresa web: <http://www.gandul.info/reportaj/cum-au-ajuns-moastele-sfantului-andrei-in-romania-biserica-ortodoxa-demonstratie-de-fora-fara-precedent-fotoreportaj-8897879>, accesat la 15 iunie 2012.

14. *Moaștele Sfântului Andrei, Ocrotitorul României, sunt aduse din Grecia. Patriarhia pregătește un eveniment special pentru ortodocși*, în *Ziarul Adevărul* (ediția online din 24 octombrie 2011), articol disponibil la adresa web: [adevarul.ro/news/bucuresti/update-moastele-](http://adevarul.ro/news/bucuresti/update-moastele)

adevarul.ro/news/bucuresti/update-moastele-sfantului-andrei-ocrotitorul-romaniei-aduse-grecia-patriarhia-pregateste-eveniment-special-ortodocsi-1_50be00ef7c42d5a663d1b0c2/index.html, accesat la 17 martie 2016.

15. *Călugări cuțitari, bani falși și 252 de amenzi - bilanțul Poliției Locale din timpul sărbătorilor de Sfântul Dumitru*, în *Jurnalul Național* (ediția online din 30 octombrie 2011), articol disponibil la adresa web: <http://jurnalul.ro/stiri/observator/calugari-cutitari-bani-falsi-si-252-de-amenzi-bilantul-politiei-locale-din-timpul-sarbatorilor-de-sfantul-dumitru-595125.html>, accesat la 17 martie 2016.

16. Ramona Găină, *Politicienii s-au înghesuit la canonizarea lui Andrei Șaguna*, în *Ziarul Adevărul* (ediția online din 29 octombrie 2016), articol disponibil la adresa web: http://www.adevarul.ro/locale/sibiu/VIDEO_Politicienii_s-au_inghesuit_la_canonizarea_lui_Andrei_Saguna_GALERIE_FOTO_0_581342097.html, accesat la 15 iunie 2012.

17. *Imaginea anului în România: Traian Bănescu înconjurat de fețe bisericești. Cum a fost realizată și de ce a răs presedintele*, Articol publicat pe site-ul Agenției de știri Mediafax (30 octombrie 2011), disponibil la adresa web: <http://www.mediafax.ro/politic/ imaginea-anului-in-romania-traian-basescu-inconjurat-de-fete-bisericesti-cum-a-fost-realizata-si-de-ce-a-ras-presedintele-8918632>, accesat la 20 martie 2016.

18. *Vadim Tudor acuză politizarea canonizării Mitropolitului Șaguna*, Știri TVR 1, video disponibil la adresa web: http://www.tvr.ro/articol_2012.php?id=113570, accesat la 17 iunie 2012.

Bibliography:

Călugări cuțitari, bani falși și 252 de amenzi - bilanțul Poliției Locale din timpul sărbătorilor de Sfântul Dumitru [Thief monks, counterfeit money, and 253 fines - balance sheet of the Local Police during the feast of Saint Dumitru]. În *Jurnalul Național* (ediția online din 30 octombrie 2011), articol disponibil la adresa web: <http://jurnalul.ro/stiri/observator/calugari-cutitari-bani-falsi-si-252-de-amenzi-bilantul-politiei-locale-din-timpul-sarbatorilor-de-sfantul-dumitru-595125.html>, accesat la 17 martie 2016.

Cel mai mare pelerinaj din sud-estul Europei. Peste 1 milion de ortodocsi, pe Dealul Patriarhiei [The biggest pilgrimage in south-eastern Europe. Over 1 milion of Orthodox faithfuls at the Romanian Patriarchate]. Știrile PRO TV, emisiune televizată, prezentator Andreea Esca, PRO TV, video disponibil la adresa <http://stirileprotv.ro/video/cel-mai-mare-pelerinaj-din-sud-estul-europei-pest-1-milion-de-ortodocsi-pe-dealul-patriarhiei/60523705>, accesat la 13 iunie 2012.

Coman, Mihai. *Mass media, mit și ritual. O perspectivă antropologică (Mass media, myth and ritual. An anthropological perspective)*. Iași, Editura Polirom,

- 2003, 208 p.
- Cum au ajuns MOAȘTELE SFÂNTULUI ANDREI în România. Biserica Ortodoxă, demonstrație de forță fără precedent* [How the RELICS OF SAINT ANDREW arrived in Romania. The Orthodox Church unprecedented demonstration of force]. În: *Gândul* (ediția online din 24 octombrie 2011), articol disponibil la adresa web: <http://www.gandul.info/reportaj/cum-au-ajuns-moastele-sfantului-andrei-in-romania-biserica-ortodoxa-demonstratie-de-fortafara-precedent-fotoreportaj-8897879>, accesat la 15 iunie 2012.
- Găină, Ramona. *Politicienii s-au înghesuit la canonizarea lui Andrei Șaguna* [Politicians flocked at the canonization of Andrei Șaguna]. În *Ziarul Adevărul* (ediția online din 29 octombrie 2011), articol disponibil la adresa web: http://www.adevarul.ro/locale/sibiu/VIDEO_Politicienii_s-au_înghesuit_la_canonizarea_lui_Andrei_Șaguna_GALERIE_FOTO_0_581342097.html accesat la 15 iunie 2012.
- Imaginea anului în România: Traian Băsescu înconjurat de fețe bisericești. Cum a fost realizată și de ce a răsădit președintele* [Image of the year in Romania: Traian Basescu surrounded by hierarchs. How the snapshot was taken and why the president was laughing]. Articol publicat pe site-ul Agenției de știri Mediafax (30 octombrie 2011), disponibil la adresa web: <http://www.mediafax.ro/politic/ imaginea-anului-in-romania-traian-basescu-inconjurat-de-fete-bisericesti-cum-a-fost-realizata-si-de-ce-a-ras-presedintele-8918632>, accesat la 20 martie 2016.
- Katz Elihu, Dayan Daniel. *Media events: The Live Broadcasting of History*, Cambridge Massachussets, Harvard University Press, 1994, 299 p.
- Katz, Elihu. *Media Events: The Sense of Occasion*, articol disponibil la adresa web http://repository.upenn.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1271&context=asc_papers, accesat la 18 mai 2015.
- Maria Apostol. *Moăștele Sfântului Andrei, Ocrotitorul României, sunt aduse din Grecia. Patriarhia pregătește un eveniment special pentru ortodocși* [Relics of Saint Andrew, Protector of Romania, are brought from Greece. The Patriarchate prepares a special event for Orthodox]. În: *Gândul* (ediția online) articol disponibil la adresa http://www.adevarul.ro/locale/bucuresti/Moastele_Sfantului_Andrei-ocrotitorul_Romaniei-vor_fi_aduse_astazi_din_Grecia-Patriarhia_pregateste_un_eveniment_special_pentru_ortodocsi_0_578342185.html, accesat la 14 iunie 2012.
- Moăștele Sfântului Andrei, Ocrotitorul României, sunt aduse din Grecia. Patriarhia pregătește un eveniment special pentru ortodocși* [Relics of Saint Andrew, Protector of Romania, are brought from Greece. The Patriarchate prepares a special event for Orthodox]. În *Ziarul Adevărul* (ediția online din 24 octombrie 2011), articol disponibil la adresa web: [adevarul.ro/news/bucuresti/update-moastele-sfantului-andrei-ocrotitorul-romaniei-aduse-grecia-patriarhia-pregateste-eveniment-special-ortodocsi-1_50be00ef7c42d5a663d1b0c2/index.html](http://www.adevarul.ro/news/bucuresti/update-moastele-sfantului-andrei-ocrotitorul-romaniei-aduse-grecia-patriarhia-pregateste-eveniment-special-ortodocsi-1_50be00ef7c42d5a663d1b0c2/index.html), accesat la 17 martie 2016.
- Pelerinajul cerșetorilor* [Pilgrimage of the beggars]. Știri PRIMA TV (28 octombrie 2011), video disponibil la adresa web: <http://www.primatv.ro/stiri-focus/pelerinajul-cerșetorilor.html>, accesat la 20 martie 2016.
- Recensământ, rezultate preliminare: 85,9% dintre romani sunt de religie ortodoxă* [Census preliminary results: 85.9% of Romanians are Orthodox]. Știri PRO TV (24 august 2016), secțiunea Social, articol disponibil la adresa <http://stirileprotv.ro/stiri/social/recensamant-rezultate-preliminare-85-9-dintre-romani-sunt-de-religie-ortodoxa.html>, accesat în data de 22 iunie 2016.
- Rugăciuni și afaceri* [Prayers and Business]. Știri PRIMA TV (25 octombrie 2016), video disponibil la adresa web: <http://www.primatv.ro/stiri-focus/rugaciuni-si-afaceri.html>, accesat la 18 iunie 2012.
- Stancovici, Diana. *CANONIZAREA LUI ANDREI ȘAGUNA: La slujbă au fost prezenți 10.000 de credincioși, Băsescu și Ponta* [THE CANONISATION OF ANDREI ȘAGUNA: 10,000 faithful present at the religious service, Basescu and Ponta]. În *Gândul* (ediția online din 29 octombrie 2011), articol disponibil la adresa web: <http://www.gandul.info/stiri/canonizarea-lui-andrei-saguna-la-slujba-au-fost-prezenti-10-000-de-credinciosi-basescu-si-ponta-8915330>, accesat la 16 martie 2016.
- Tristul Pelerinaj* [The sad pilgrimage]. Știri PRIMA TV, video disponibil la adresa web: <http://www.primatv.ro/stiri-focus/tristul-pelerinaj.html>, accesat la 15 martie 2016.
- Un cerșetor deghizat în călugăr a fost prins în timp ce subtiliza icoane și cruciulițe* [A beggar disguised as monk was caught while stealing icons and small crosses]. Știri Antena 3 (27 octombrie 2011), video disponibil la adresa web: <http://www.antena3.ro/romania/bucuresti-un-cerșetor-deghizat-in-calugar-a-fost-prins-in-timp-ce-subtiliza-icoane-si-cruciuilite-141610.html>, accesat la 12 iunie 2012.
- Vadim Tudor acuză politizarea canonizării Mitropolitului Șaguna* [Vadim Tudor accuses the politicizing of the canonisation of Metropolitan Șaguna]. Știri TVR 1, video disponibil la adresa web: http://www.tvr.ro/articol_2012.php?id=113570, accesat la 17 iunie 2012.
- Vanghele, Ovidiu. *De Sfântul Dimitrie, românii și-au sfințit banii, portofelele, brățările sau buletinele* [On Saint Dimtrios day, the Romanians blessed their money, wallets, bangles or identity cards]. Articol postat pe site-ul Agenției de știri Mediafax, disponibil la adresa web: <http://www.mediafax.ro/main-story/de-sfantul-dimitrie-romanii-si-au-sfintit-banii-portofelele-bratarile-sau-buletinele-8905123>, accesat la 20 martie 2016.